

Position Paper Sociale veiligheid in het OV t.b.v. hoorzitting/rondetafelgesprek Sociale veiligheid openbaar vervoer d.d. 25 mei 2016

GVB
19-05-2016

Agressie en geweld tegen medewerkers met een publieke taak zoals onze OV-collega's is onacceptabel. Het is helaas in het Amsterdamse OV dagelijkse realiteit. Binnen de verantwoordelijkheden als vervoerder doen wij er alles aan om onze reizigers zo veilig mogelijk te vervoeren, en onze medewerkers zich veilig te laten voelen. Dit willen wij als dienstverlening naar onze reizigers toe, maar zeker ook als werkgever naar onze medewerkers. Daarom werkt GVB hard aan sociale veiligheid en staat dit hoog op onze agenda.

Sociale veiligheid ziet GVB als een gedeelde verantwoordelijkheid van niet alleen de vervoerder, maar ook van onze ketenpartners politie en justitie. In Amsterdam is er een zeer intense samenwerking tussen ons als vervoerder, politie en OM. Deze samenwerking is uniek en werkt erg goed: door intensief contact en korte lijnen weten wij elkaar te vinden en te versterken. Daar heeft het programma Veilige Publieke Taak ook een belangrijke bijdrage aan geleverd. Dit heeft ertoe geleid dat het aantal incidenten per reiziger in 2015 is afgenomen. Wel is GVB opgeschrikt door een aantal gewapende overvallen. Dit zijn traumatische ervaringen die grote impact hebben op het personeel, onze reiziger en de organisatie als geheel.

Het aantal ernstige incidenten (vallend onder het Algemeen Strafrecht en APV) waaronder mishandeling, bedreiging en beroving is in 2015 met 23.7% gestegen. Er was 6 keer sprake van bedreiging van personeel met een wapen en 43 keer zonder wapen. Het aantal incidenten vallend onder de Wet Personenvervoer zoals schelden, beledigen en verstoringen bij betalingsproblemen, daalde met 2% in 2015. Het totaal aantal incidenten per reiziger is daarmee wel afgenomen.

Onze bedrijfsvoering is erop gericht om het aantal incidenten zoveel mogelijk te ontmoedigen. Dit doen wij onder andere door informatie gestuurd te werken. Dit houdt in dat we continu onderzoek doen naar de lijnen en tijdstippen waar problemen zijn en onze mensen gehinderd worden in het uitvoeren van hun werk. Daar zetten we preventief handhavers in om incidenten te voorkomen. Als er dan toch een voorval plaatsvindt proberen wij met onze flexibele inzet zo snel mogelijk ter plaatse te zijn, en bij openbare orde gerelateerde incidenten op te schalen naar politie. Deze (jarenlang in de praktijk geteste) aanpak werkt, maar om deze bedrijfsvoering voort te kunnen zetten zijn wel ogen en handen nodig. Investerings in mensen op straat, maar ook in het openbaar vervoer als geheel zijn daarbij essentieel. Als vervoerder heb je middelen nodig om de (sociale) veiligheid te kunnen borgen. Dit vergt continue aandacht en inspanning vanuit alle betrokkenen.

Een voorbeeld waar de intensieve samenwerking tussen GVB, politie en OM werkt is de proef met de spuugkit. Het bespugen van medewerkers wordt als een van de meest denigrerende vormen van geweld ervaren. Met de spuugkit wordt dna-materiaal verzameld na een incident. Op 12 april dit jaar is voor het eerst een dader veroordeeld met een taakstraf en een boete na het bespugen van een GVB medewerker. GVB is erg blij met dit resultaat, want het is onacceptabel dat daders hiermee weg

zouden kunnen komen. Wij hebben dan ook besloten de proef te verlengen, met brede steun van de ketenpartners en de publieke opinie.

Naast de dagelijkse incidenten, leggen de recente aanslagen in Brussel een druk op GVB als metro vervoerder in de hoofdstad. Ook hier is het van belang dat wij als vervoerder onze eigen rol en verantwoordelijkheid behouden. De burgemeester is verantwoordelijk voor de openbare orde, en hij heeft dan ook de coördinerende rol. Dit betekent echter niet dat GVB van alle verantwoordelijkheden ontheven is. Als vervoerder moeten wij zijn voorbereid en klaar staan als dat nodig is. Ook in de vorm van nazorg richting onze medewerkers zal GVB een belangrijke rol moeten spelen. Sociale veiligheid in het OV behelst een enorm breed spectrum van het veiligheidsvraagstuk (van scheldpartijen tot terreur), waarbij de vervoerder voor alle scenario's een belangrijke rol vervult.

Het aantal gewapende overvallen bij GVB, maar ook bij andere vervoerders heeft ertoe geleid dat samen met andere vervoerders maatregelen worden genomen om het contante geld op de voertuigen te verminderen, en op termijn zelfs helemaal af te schaffen. Dit doen wij door het ontwikkelen van andere betaalmethoden, zoals met je mobiele telefoon, bankpas of QR codes, te versnellen en intensiveren. GVB heeft er ook voor gekozen om pin apparatuur in de voertuigen te gaan installeren. Ook deze aanpak werkt alleen door intensief samen te werken met andere vervoerders. De Nederlandse OV concessie structuur kenmerkt zich in een verscheidenheid van vervoerders, opdrachtgevers, reizigers en risico's van overvallen. Daarom is onderling afgesproken dat vervoerders een mix van maatregelen uitvoeren die het meest effectief is voor de specifieke situatie. De individuele plannen worden zo veel mogelijk onderling en met opdrachtgevers, overheden, politie en belangenorganisaties afgestemd, om op deze manier de effectiviteit te waarborgen. Het doel is dat op 1 januari 2018 geen enkele vervoerder in Nederland meer contant geld in de voertuigen heeft.

Alle vormen van agressie tegen mensen met publieke taak, waaronder dus ook het openbaar vervoer, zijn onacceptabel. Wij vinden het dan ook zeer belangrijk dat dit onderwerp hoog op de agenda staat, en blijft staan. Als vervoerder nemen wij initiatieven om agressie te ontmoedigen. Binnen onze verantwoordelijkheid doen wij er zo veel mogelijk aan om onze reiziger veilig te vervoeren. Dit vraagt echter wel om middelen en investeringen. Steun uit Den Haag is daarbij van groot belang: dit kan een vervoerder niet alleen, maar alleen door intensief samen werken met alle partners.